

Praktische handreiking - Naleving

Versie 1

datum	4 februari 2019
status	Definitief

1 Inleiding

Wettelijk kader en nalevingsmogelijkheden

In de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst (Wet CAO) en de Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Wet AVV) staan mogelijkheden voor cao-partijen en werknemers om actie te ondernemen, in het geval bepalingen van een cao niet door werkgevers worden nageleefd.

2 Vereisten voor algemeenverbindendverklaring van nalevings- en geschillenregelingen

Het staat cao-partijen vrij om in hun cao afspraken te maken over de naleving van de in de cao vastgelegde rechten en plichten. Cao-partijen kunnen dit bijvoorbeeld regelen in een nalevingsregeling of een geschillenregeling. Opmerking verdient hier nog dat na het moment waarop een besluit tot algemeenverbindendverklaring is geëindigd, een bij cao ingesteld nalevingsorgaan jegens een niet (meer) door de cao gebonden werkgever alleen nog maar acties kan ondernemen voor schendingen gepleegd tijdens de looptijd van het avv-besluit.

2.1 Nalevingsregelingen

Nalevingsregelingen kunnen in beginsel algemeenverbindend worden verklaard, ook als ze betrekking hebben op de naleving van de kernbepalingen van de cao of op bepalingen uit een cao die de oprichting en werking regelen van een stichting ter beheer van een fonds. Hoofddregel is dat cao-bepalingen waarvan algemeenverbindendverklaring door de Wet AVV niet is uitgesloten en die niet kennelijk in strijd zijn met het (overige) recht of het Toetsingskader AVV (hierna: Toetsingskader), voor algemeenverbindendverklaring in aanmerking komen. Wat de beleidsmatige grenzen van het speelveld aangaat, is hiervoor vooral het Toetsingskader van belang. Belangrijk uitgangspunt is dat bepalingen die een te grote benadeling teweeg brengen aan de rechtmatige belangen van derden¹, niet voor algemeenverbindendverklaring in aanmerking komen. Het gaat hier om bepalingen die niet duidelijk de wederzijdse rechten en verplichtingen van partijen weergeven of die teveel overlaten aan de uitvoeringsmaatregelen die door organen van of namens cao-partijen worden vastgesteld en waarop derden, wat betreft de samenstelling, geen invloed hebben. Overigens, hoe ingrijpender de regeling, hoe groter ook de kans dat daartegen bedenkingen worden ingebracht. Wanneer sprake is van een te grote benadeling van de rechtmatige belangen van derden, is vaak niet op voorhand te zeggen. Dit omdat het ook afhankelijk is van de formulering van de cao-bepaling en de concrete situatie in de betrokken branche.

Paragraaf 5.2 van het Toetsingskader bevat een nadere concretisering van deze norm. In beginsel komen niet voor avv in aanmerking:

- bepalingen die een controleorgaan de bevoegdheid geven schadevergoeding te verlangen of een boete op te leggen wegens niet nakoming zonder dat daarbij een voorziening is getroffen om te voorkomen dat cao-partijen voor dezelfde overtredingen ook nog een vergelijkbare vordering in kunnen stellen;

¹ Paragraaf 5.2 van het Toetsingskader bevat een nadere concretisering van deze norm

- bepalingen die het controleorgaan te veel invloed geven doordat ze de bevoegdheden daarvan te open formuleren of dat orgaan te veel vrijheid geven om ingrijpende uitvoeringsmaatregelen vast te stellen;
- bepalingen waarin de plicht tot het verstrekken van gegevens niet beperkt blijft tot informatie nodig voor het kunnen vaststellen van de correctheid van de naleving, maar bijvoorbeeld ook concurrentiegevoelige gegevens betreffen, zoals omzetgegevens;
- bepalingen inzake het kunnen uitvoeren van een controle ter plaatse zonder dat de bevoegdheid daartoe zich beperkt tot situaties waarbij sprake is van een redelijk vermoeden van niet-naleving;
- bepalingen inzake het kunnen uitvoeren van een controle ter plaatse zonder dat de bevoegdheid daartoe zich beperkt tot situaties waarin de betrokken werkgever daarmee instemt;
- bepalingen waarin het matigingsrecht van de rechter van opgelegde forfaitaire schadevergoedingen wordt uitgesloten;
- bepalingen die een ongelijke behandeling van georganiseerden en ongeorganiseerden teweegbrengen.

2.2 Geschillenregelingen

Ook voor geschillenregelingen geldt dat die in beginsel in aanmerking kunnen komen voor algemeenverbindendverklaring. Paragraaf 4.3.3. van het Toetsingskader stelt daaraan echter wel de volgende voorwaarden:

- beide partijen in het geding moeten om een bindend advies verzoeken; een bindend advies dient niet verplicht te zijn opgelegd, alsmede
- de bevoegdheid van de burgerlijke rechter om het bindend advies marginaal te toetsen mag niet worden aangetast, alsmede
- de mogelijkheid van een bindend advies dient open te staan voor zowel georganiseerden als ongeorganiseerden, alsmede
- de wettelijke bevoegdheid van een ander orgaan (bijvoorbeeld het UWV) mag niet worden doorkruist.